

Analysavdelningen
Dick Lindberg
dick.lindberg@socialstyrelsen.se

Infrastrukturdepartementet

Socialstyrelsens yttrande över regeringskansliets remiss angående Europeiska kommissionens förslag till förordning om harmoniserade regler för artificiell intelligens

Regeringskansliets dnr I2021/01304

Socialstyrelsen ställer sig positiv till att det införs en reglering av användandet av artificiell intelligens och tillstyrker i huvudsak förslaget med följande synpunkter.

Definiering av begreppet risk

Socialstyrelsen menar att det skulle vara till fördel om en definition av begreppet risk infördes under artikel 3 där andra begrepp definieras. Riskbegreppet är centralt i det föreliggande förslaget till förordning, i synnerhet under avdelning 3 som behandlar högrisksystem för AI. Det används också på olika sätt i olika delar av förordningsförslaget.

Profilering och annan påverkan

I artikel 5 framgår några situationer där användning av AI förbjuds. Under punkt 1b handlar det om specifika sårbara målgrupper i vissa situationer, exempelvis barn och personer med funktionsnedsättningar. Det saknas dock regler som förbjuder manipulativa och exploaterande AI-system som kan påverka andra vuxna personer. I det förklarande PM:et i anslutning till lagförslaget under punkt 5.2.2 hänvisas till andra gällande regelverk om dataskydd, konsumentskydd och annan lagstiftning som bedöms som tillräckliga för att fysiska personer ska vara tillräckligt informerade för att kunna välja att inte utsättas för profilering eller annan påverkan.

Socialstyrelsen vill framhålla att det finns anledning att beakta att även vuxna personer som inte tillhör de nämnda riskgrupperna kan ha svårigheter att skydda sig mot profilering och missbruk av individernas data. Avtalen som användaren av till exempel sociala media förväntas godkänna är omfattande och en privatperson har inte alltid möjlighet att sätta sig in dessa avtal. Villkoren för användandet av de AI-baserade sociala medierna, och andra kanaler på internet är inte transparenta och det kan behövas en särskild reglering av detta behov av transparens i avsnittet om högrisksystem för AI.

Välfärdsteknik

I bilaga 3 listas AI-system som klassas som högrisksystem för AI. Socialstyrelsen menar att denna lista bör kompletteras med en grupp AI-system som används inom omsorg och insatser som utförs med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), i Sverige kallat välfärdsteknik. Inom dessa områden införs digital teknik som har till syfte att öka den enskildes trygghet, säkerhet, självbestämmande, autonomi och deltagande. Exempel på sådan teknik är sensorer som övervakar den enskildes rörelsemönster för att förebygga fallskador eller att en person med demenssjukdom utrustas med ett GPS-larm som gör det möjligt för omsorgsgivaren att positionera personen om något oförutsett skulle inträffa, om hen går vilse eller på annat sätt kommer till skada. Att dessa typer av teknik har en hög driftsäkerhet är viktigt. Om den fallerar kan detta innebära risker för den enskildes trygghet och säkerhet och vissa fall också fara för livet. I den kommunala hälso- och sjukvården handlar det om patientsäkerhet. I sådana system behandlas enskilda personers personuppgifter. Då de är föremål för socialtjänstens insatser är uppgifterna att betrakta som känsliga enligt dataskyddsförordningen (General Data Protection Regulation, GDPR).

Insatser med stöd av LSS och SoL är också skyddade av sekretessreglerna i ofientlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL). I bilaga 3, p. 5a beskrivs AI-system som används för att avgöra om personer är berättigade till vissa förmåner och tjänster. Denna punkt tar sikte på handlägningsprocessen och besluten men synes inte avse användningen av de digitala tjänster som besluten kan leda till.

Socialstyrelsen menar att välfärdsteknik som har till syfte att utöva tillsyn över äldre människor eller personer med funktionsnedsättningar är att betrakta som högrisksystem för AI. Driftsäkerhet men också skydd mot intrång i den enskildes integritet är tydliga riskområden när det gäller sådan teknik.

Beslut i detta yttrande har fattats av avdelningschefen Natalia Borg och enhetschefen Eva Wallin har deltagit i beslutsprocessen. Utredaren Dick Lindberg har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Natalia Borg